

Preskripcia silných opioidov na Algeziologickej klinike FNsP F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici v rokoch 2007 – 2009

MUDr. Pavel Schvarcz, doc. MUDr. Igor Martuliak, PhD., MUDr. Tatiana Geistová, MUDr. Milota Vohnoutová, MUDr. Adriana Voleková, MUDr. Michal Venglarčík, MUDr. Juraj Mláka

Algeziologická klinika SZU, FNsP F. D. Roosevelta, Banská Bystrica

Liečba chronických bolestí silnými opioidmi zaznamenáva v posledných rokoch veľký rozmach. Rastie najmä počet pacientov, u ktorých silné opioidy využívame na tíšenie bolestí nenádorového pôvodu (1). Článok uvádza prehľad o preskripcii silných opioidov na Algeziologickej klinike FNsP F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici v rokoch 2007, 2008 a 2009. Uvádza prehľad silných opioidov, ktoré boli v uvedených rokoch k dispozícii, počet vystavených opiátových receptov na Algeziologickej klinike, porovnanie počtov predpísaných balení jednotlivých preparátov a vzájomný pomer transdermálnych a perorálnych aplikačných foriem predpisovaných silných opioidov.

Kľúčové slová: silné opioidy, štatistika preskripcie silných opioidov, aplikačné formy silných opioidov.

Prescription of strong opioids in Pain Dpt. F. D. Roosevelt Univ. Hospital Banská Bystrica in the period from 2007 to 2009

Treatment of chronic pain with strong opioids is being rapidly increased in the recent years. The number of patients who use strong opioids to relieve pain in non-cancer origin increased particularly (1). The article provides an overview of the prescription of strong opioids in Pain Dpt. F. D. Roosevelt Univ. Hospital Banská Bystrica in 2007, 2008 and 2009. The article provides an overview of strong opioids, which were available within noted years, the number of opioid prescriptions issued in Pain Dpt., comparison of the number of prescribed packages of remedies and the mutual relationship of oral and transdermal application forms of prescribed strong opioids.

Key words: strong opioids, statistics of prescribed strong opioids, strong opioids application forms.

Paliat. med. liec. boles., 2012, 5(1): 18–20

Úvod

V rokoch 2007 až 2009 bolo na našom pracovisku realizovaných spolu 20 782 vyšetrení. S rastúcim počtom vyšetrených pacientov narastal aj počet predpisovaných silných opioidov. Zaujímalo nás, ako sa v priebehu dlhšieho časového obdobia mení množstvo vystavených opiátových receptov, ako sa toto množstvo odráža na počtoch predpisovaných balení jednotlivých preparátov, ako sa vyvíja pomer využitia ich perorálnych a transdermálnych aplikačných foriem.

Metodika

V článku sú prezentované údaje o preskripcii silných opioidov na Algeziologickej klinike FNsP F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici za obdobie troch rokov: od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2009. Údaje sme zbierali priebežne z „Lekárskych predpisov na omamné látky“ (ďalej opiátových receptov), ktoré boli vystavené na našom pracovisku v uvedenom časovom období. Zamerali sme sa na jednotlivé farmaká podľa účinnej látky a spôsobu ich aplikácie. Aby bolo možné názornejšie porovnať vzájomný pomer preskripcie perorálnych a transdermálnych aplikačných foriem, stanovili sme ako referenčnú hodnotu tzv. mesačnú dávku. Mesačná dávka predstavu-

je počet balení daného opioidu, ktoré pokryje analgetickú liečbu trvajúcu 1 mesiac u 1 pacienta. U perorálnych preparátov s 12-hodinovým intervalom užívania predstavuje mesačnú dávku 1 balenie obsahujúce 60 tabliet, u perorálnych preparátov s 24-hodinovým intervalom užívania predstavuje mesačnú dávku 1 balenie obsahujúce 28 tabliet, u transdermálnych preparátov so 72-hodinovým intervalom aplikácie predstavujú mesačnú dávku 2 balenia, z ktorých každé obsahuje 5 náplastí.

Ambulantný informačný systém na našom pracovisku neumožňuje tlačenie opiátových receptov (každý recept musíme vypísať ručne), preto nie je možné ani automatické štatistické spracovanie údajov o ich preskripcii. Údaje sme

zapisovali priebežne, vždy po vypísaní jedného zväzku opiátových receptov, do tabuľky, ktorú sme sami vytvorili v programe Microsoft Office Excel. V priebehu troch rokov sme takto spracovali údaje presne z 9 000 opiátových receptov.

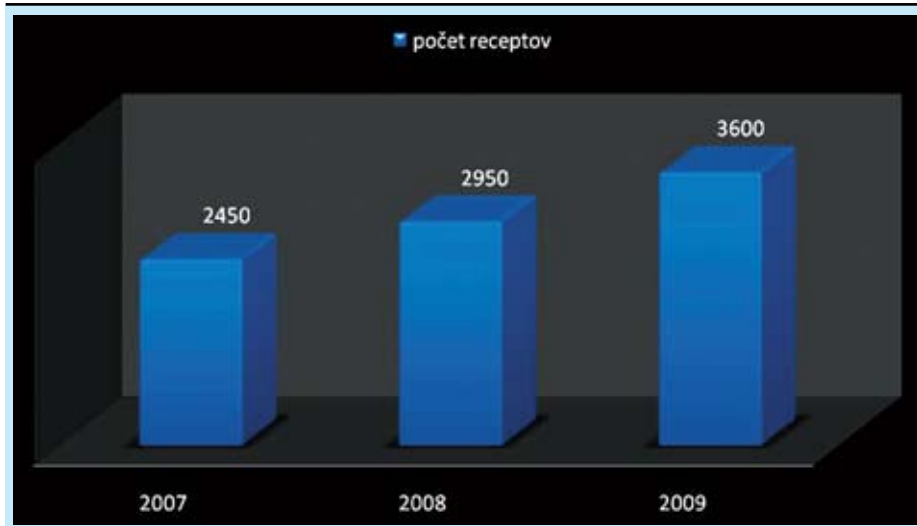
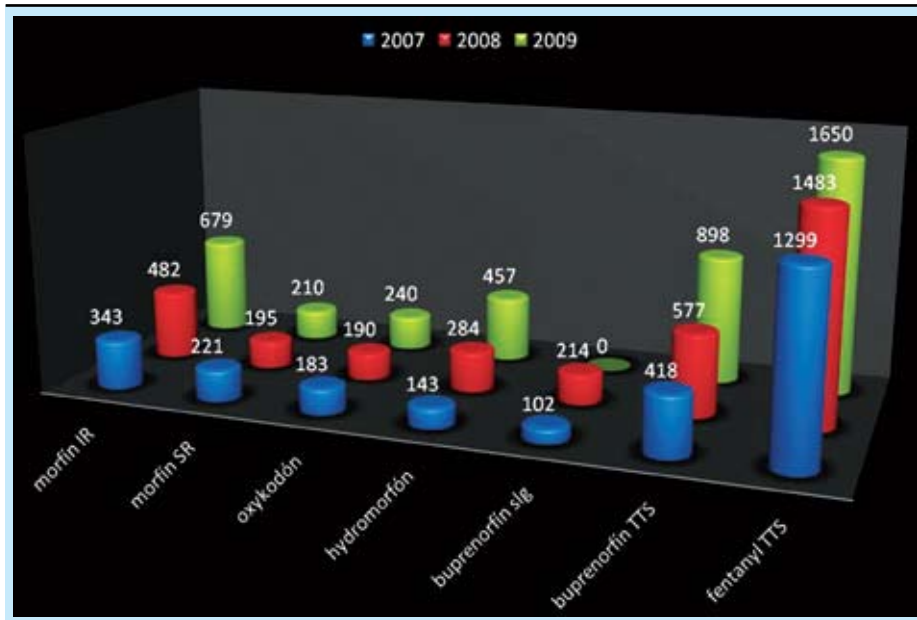
Výsledky

Tabuľka č. 1 uvádza prehľad silných opioidov, ktoré boli dostupné na Slovensku v rokoch 2007 až 2009.

Graf č. 1 znázorňuje počet predpísaných opiátových receptov v jednotlivých rokoch. Na našom pracovisku bolo v rokoch 2007, 2008 a 2009 spolu predpísaných 9 000 opiátových receptov, ich počet z roka na rok kontinuálne narastal.

Tabuľka 1. Prehľad silných opioidov dostupných na Slovensku v rokoch 2007 až 2009

Účinná látka	Dostupné sily
morfín IR	10 mg
morfín SR	10 mg, 30 mg, 60 mg, 100 mg
oxykodón	10 mg, 20 mg, 40 mg, 80 mg
hydromorfón	2 mg, 4 mg, 8 mg, 16 mg
hydromorfón OROS	4 mg, 8 mg, 16 mg, 32 mg
buprenorfín tbl slg	0,2 mg
buprenorfín TTS	35 ug, 52,5 ug, 70 ug
fentanyl TTS	25 ug, 50 ug, 75 ug, 100 ug

Graf 1. Počet predpísaných opiátových receptov v rokoch 2007, 2008 a 2009**Graf 2.** Prehľad predpísaných mesačných dávok silných opioidov v rokoch 2007, 2008 a 2009 podľa účinných látok

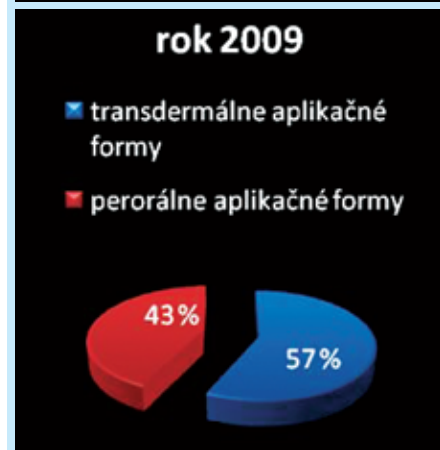
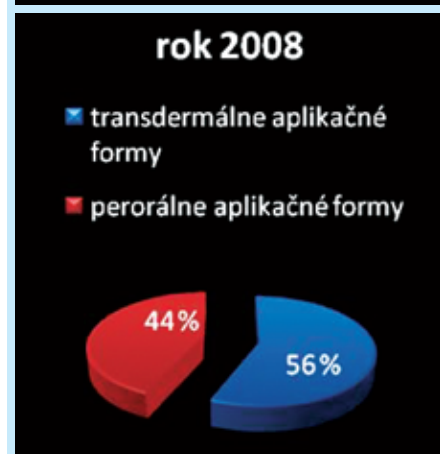
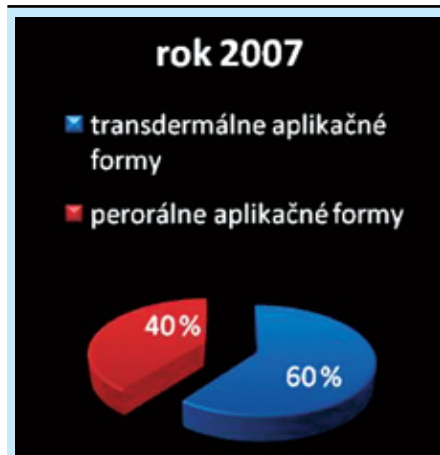
Graf č. 2 znázorňuje prehľad predpísaných mesačných dávok silných opioidov podľa účinných látok v jednotlivých rokoch. Modrou farbou sú zobrazené počty mesačných dávok daného opioidu predpísaných v roku 2007, červenou farbou v roku 2008 a zelenou farbou v roku 2009. Vidíme proporcionálny nárast preskripcie u každého zo silných opioidov, ako aj prevahu transdermálnych aplikačných foriem nad perorálnymi. Tieto údaje korešponujú s údajmi z literatúry, konkrétne porovnania spotreby opioidov na Slovensku a vo Fínsku, kde autori konštatujú výrazný vzostup spotreby fentanylu a buprenorfinu (2). Nulová preskripcia u sublingválneho buprenorfinu v roku 2009 bola spôsobená ukončením jeho predaja na slovenskom trhu.

Na grafoch č. 3, 4 a 5 je zobrazený pomer preskripcie mesačných dávok transdermálnych a perorálnych aplikačných foriem silných opio-

idov predpísaných v jednotlivých rokoch na našom pracovisku. Vidíme, že aj napriek neustálemu medziročnému nárastu počtu predpísaných mesačných dávok u každého zo silných opioidov (vyjadrené v absolútnych číslach v grafe č. 2) sa v jednotlivých rokoch udržal konštantný pomer medzi použitými transdermálnymi a perorálnymi aplikačnými formami.

Diskusia

V porovnaní so západnou Európou je na Slovensku stále nízka spotreba opioidov, čo svedčí o slabšej úrovni terapie silných bolestí (3). V rozhodovacom procese pri preskripcii silných opioidov hrajú úlohu rôzne faktory, ako napr. skladba pacientov s nádorovou a nenádorovou bolesťou na danom pracovisku, možnosti liečby nenádorovej bolesti nefarmakologickými postupmi na týchto pracoviskách, výskyt nežiadu-

Graf 3, 4 a 5. Pomer mesačných dávok transdermálnych a perorálnych aplikačných foriem silných opioidov predpísaných na našom pracovisku v rokoch 2007, 2008 a 2009

cich účinkov pri jednotlivých opiodoch, osobné skúsenosti predpisujúceho lekára s konkrétnym preparátom, mnohokrát aj očakávania pacientov a ich prípadná nedôvera k jednotlivým aplikačným formám... Umením dlhodobej liečby silnými opioidmi je vybrať správny opioid, v správnej dávke a správnu aplikačnú cestu pre správneho pacienta (4).

Bolo by zaujímavé porovnať naše výsledky s výsledkami získanými na iných algeziologických pracoviskách. Nemáme však informácie o tom, či si podobné štatistiky ostatné algeziologické pracoviská vedú. My v zhromažďovaní

údajov pokračujeme, pričom sme zamerali našu pozornosť aj na porovnanie preskripcie silných opioidov podľa toho, či dôvodom ich preskripcie bola nádorová, alebo nenádorová bolesť. Keď sa nám podarí spracovať údaje za dostatočne dlhé časové obdobie, plánujeme túto štatistiku znovu zverejniť.

Záver

V priebehu rokov 2007 až 2009 bolo na našom pracovisku realizovaných 20 782 vyšetrení. Úmerne s počtom vyšetrení každoročne kontinuálne rástol aj počet vystavených opiátových

receptov, ktorých bolo spolu 9 000. Zároveň v každom roku proporcionálne narastal počet predpisovaných balení jednotlivých farmák, pričom prevahu mali transdermálne aplikačné formy. Aj napriek tomu, že sa počet predpísaných balení každého použitého opioidu z roka na rok zvyšoval, pomer perorálnych a transdermálnych aplikačných foriem zostal počas celého sledovaného obdobia konštantný, približne 40 : 60.

Literatúra

1. Pastucha M. Liečba bolesti opioidmi na Slovensku – štatistika preskripcie za obdobie január až august 2005. *Bolest* 2006; 4: 239 – 242.

2. Hudec R, Božeková L, Kriška M, Foltán V. Porovnanie používania opioidových analgetík a analgetík-antipyretík na Slovensku a vo Fínsku. *Bolest* 2008; 3: 156 – 159.
3. Martuliak I, Hlaváč M. Manažment bolesti pri osteoartróze. *Paliat. med. liec. boles.*, 2008; 1(3): 124 – 128.
4. Kulichová M. Hydromorfón a jeho miesto v liečbe bolesti. *Paliat. med. liec. boles.*, 2010; 3(1): 25 – 27.

MUDr. Pavel Schvarcz

Algeziologická klinika SZU
FNsP F. D. Roosevelta
Námestie L. Svobodu 1,
975 17 Banská Bystrica
pavelschvarcz@gmail.com

HOSPICE, o. z., Martin
Ústav nelekárskych študijných programov JLF UK v Martine
Občianske združenie pre rozvoj zdravotníckeho vzdelávania, Martin
Regionálna komora SaPA v Martine
Mesto Martin
Vás pozývajú na konferenciu

4. BIENÁLE HOSPICOVEJ STAROSTLIVOSTI 2012

ktoré sa bude konať v piatok **7. septembra 2012** na pôde JLF UK,
v Ústave nelekárskych študijných programov JLF UK v **Martine**, Malá Hora 5

Hlavné témy konferencie:

1. HOSPICE v záverečných prácach

2. Variá

- Hlavné témy konferencie umožnia záujemcom na verejnom fóre prezentovať čiastočné alebo konečné výsledky záverečných prác rôznych foriem štúdia (bakalárske, diplomové, rigorózne, dizertačné), ktoré riešili akúkoľvek problematiku súvisiacu s hospicovou činnosťou.
- Variá sú určené pre tých, ktorí majú záujem predniesť svoje zistenia, poznatky, (aj kazuistiky a pod.), formou prednášky alebo posterovej prezentácie.
- Prednášatelia a autori posterov budú môcť uverejniť svoje práce v pripravovanom recenzovanom zborníku.

Prihlasovanie – adresa

- v elektronickej forme:
adamicova@jfmed.uniba.sk; stuchla@jfmed.uniba.sk
- písomne:
JLF UK Ústav nelekárskych študijných programov,
p. Mária Stuchlá, Malá Hora 5, 036 01 Martin

Prihlasovanie – termín

- prihlášku na **aktívnu účasť** prosíme zaslať **do 1. 8. 2012** (prihlášku pošle aj každý spoluautor príspevku, ak sa osobne zúčastní na konferencii)
- prihlášku na **pasívnu účasť** prosíme zaslať **do 1. 9. 2012**

Vedecký a organizačný výbor konferencie:

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.
doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD.
MUDr. Alena Mažgútová, PhD.
doc. Mgr. Martina Bašková, PhD.
doc. PhDr. Alžbeta Hanzlíková, PhD.
p. Mária Stuchlá

Bližšie informácie v budúcich oznamoch, prípadne na adresách:

adamicova@jfmed.uniba.sk, stuchla@jfmed.uniba.sk

V Martine, 29. 02. 2012